

РІШЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКИХ СПРАВАХ

Відповідно до ст. 392 ЦК України власник майна може пред'явити позов про визнання його права власності, якщо це право оспорується або не визнається іншою особою, а також у разі втрати ним документа, який засвідчує його право власності

ПОСТАНОВА

Верховного Суду України від 20 червня 2011 р.

(в и т я г)

Міністерство транспорту та зв'язку України (далі — Міністерство) звернулося до суду з позовом до Головного управління комунальної власності м. Києва виконавчого органу Київської міської ради — Київської міської державної адміністрації (далі — Управління, КМДА відповідно), треті особи: державне територіально-галузеве об'єднання «Південно-Західна залізниця» (далі — Залізниця), Київська міська рада, Інспекція державного архітектурно-будівельного контролю у м. Києві про визнання права державної власності на будівлю трансформаторної підстанції, розташовану за адресою: м. Київ, Столичне шосе, що знаходиться в господарському віданні Залізниці, яка входить до сфери управління позивача.

Позов заявлено через відмову Управління видати Залізниці свідоцтво про право державної власності на будівлю трансформаторної підстанції, що, на думку позивача, фактично є невизнанням (оспорюванням) відповідачем цього права.

Господарський суд м. Києва рішенням від 2 грудня 2010 р., залишеним без змін постановою Київського апеляційного господарського суду від 18 січня 2011 р., в позові відмовив повністю.

Вищий господарський суд України постановою від 10 березня 2011 р. залишив без змін постанову Київського апеляційного господарського суду від 18 січня 2011 р.

В основу постанови касаційного суду покладені висновки господарських судів нижчих ін-

станцій про те, що відповідач не оспорує та не заперечує право державної власності на будівлю трансформаторної підстанції, а відмовляє у видачі свідоцтва про право державної власності з тих підстав, що Залізниця не надала необхідні документи для його оформлення.

Залізниця в порядку ст. 111¹⁹ ГПК подала заяву про перегляд Верховним Судом України постанови Вищого господарського суду України від 10 березня 2011 р. у справі № 40/427 з підстави неоднакового застосування судом касаційної інстанції статей 328, 329, 331, 392 ЦК, ст. 30 Закону від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі — Закон № 280/97-ВР), статей 3, 4 Закону від 1 липня 2004 р. № 1952-IV «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень»¹ (далі — Закон № 1952-IV) у правовідносинах із визнання права власності на нерухоме майно.

На обґрунтування неоднакового застосування судом касаційної інстанції норм матеріального права заявник надав постанови Вищого господарського суду України від 17 квітня 2008 р. у справі № 3/547-07, від 30 липня 2009 р. у справі № 35/416, від 17 лютого 2010 р. у справі № 40/281, від 4 березня 2010 р. у справі № 45/137, від 15 липня 2010 р. у справі № 40/264, від 7 вересня 2010 р. у справі № 4/442, від 15 лютого 2011 р. у справі № 6/313, від 16 лютого 2011 р. у справах № 11/188 та № 11/190, у яких висловлені правові позиції, зокрема, про те, що власник майна може пред'явити позов про визнання його права власності, якщо це право оспорується або не визнається іншою особою, а також у разі втрати ним документа, який засвідчує його право власності.

Вищий господарський суд України ухвалою від 12 травня 2011 р. у справі № 40/427 вирішив питання про допуск справи до провадження для перегляду Верховним Судом України постанови Вищого господарського суду України від 10 березня 2011 р.

Верховний Суд України ухвалами від 26 травня 2011 р.: відкрив провадження з перегляду постанови Вищого господарського суду України від 10 березня 2011 р. у справі № 40/427; витребував матеріали справи; доручив голові Науково-консультативної ради при Верховному Суді України разом із відповідними фахівцями цієї ради підготувати науковий висновок щодо неоднакового застосування судом касаційної інстанції статей 328, 329, 331, 392 ЦК, ст. 30 Закону № 280/97-ВР,

статей 3, 4 Закону № 1952-IV у правовідносинах із визнання права власності на нерухоме майно; визначив Кабінет Міністрів України органом державної влади, представники якого можуть дати пояснення в суді щодо суті правового регулювання норм матеріального права, неоднаково застосованих судом касаційної інстанції.

Заслухавши суддю-доповідача, пояснення представників сторін, дослідивши викладені у заяві доводи, Верховний Суд України вважає, що заява не підлягає задоволенню з таких підстав.

Господарські суди встановили, що Залізниця, яка входить до сфери управління Міністерства (правонаступником якого є Міністерство інфраструктури України), 6 грудня 2007 р. звернулася до Управління для оформлення права державної власності на об'єкт нерухомого майна — будівлю трансформаторної підстанції загальною площею 37, 2 м², розташовану за адресою: м. Київ, Столичне шосе, що знаходиться в господарському віданні Залізниці та обліковується на балансі її відокремленого підрозділу — Київської дистанції електропостачання.

Управління листом від 27 грудня 2007 р. № 042/13/1-9297 відмовило Залізниці в оформленні та видачі свідоцтва про право державної власності на будівлю підстанції, оскільки наданий пакет документів не оформлений відповідно до вимог Положення про порядок оформлення права власності на об'єкти нерухомого майна, затвердженого розпорядженням КМДА від 31 серпня 2001 р. № 1820 (далі — Положення № 1820) та зареєстрованого в Київському міському управлінні юстиції 31 серпня 2001 р. за № 62/364, та не містить усіх необхідних для оформлення такого права документів, зокрема: документів щодо відведення земельної ділянки під будівництво об'єкта та дозволу на будівництво; акта про прийняття об'єкта в експлуатацію; розпорядження районної в м. Києві державної адміністрації про присвоєння поштової адреси; документів щодо закріплення об'єкта на праві господарського відання або інші документи, що підтверджують належність зазначеного об'єкта Залізниці; документів, що підтверджують фінансування будівництва (платіжні доручення або інші документи); дозволу органу, уповноваженого управляти майном, на оформлення права власності на об'єкт, який перебуває на балансі відокремленого підрозділу Залізниці — Київської дистанції електропостачання, із зазначенням назви об'єкта, адреси та площі; довідки за підписом керівника та головного бухгалтера про те, що об'єкт нерухомого майна (із зазначенням назви, площі, інвентарної літери та адреси

¹ Цей Закон у новій редакції (зміни внесені відповідно до Закону від 11 лютого 2010 р. № 1878-VI) має назву «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень».

об'єкта), на який оформляється право власності, перебуває на балансі Залізниці, не проданий, не подарований, не переданий, не обтяжений.

Міністерство, заявляючи позов про визнання права державної власності на будівлю трансформаторної підстанції, мотивувало позовні вимоги відмовою Управління в оформленні та видачі свідоцтва про право державної власності Залізниці на об'єкт нерухомості, що свідчить, на думку позивача, про невизнання та оспорювання відповідним таким чином права.

Отже, предметом спору у цій справі є визнання права державної власності на об'єкт нерухомості з підстав відмови відповідачем в оформленні такого права суб'єкту господарювання, що входить до сфери управління центрального органу державної виконавчої влади, через ненадання ним необхідних документів для оформлення такого права.

Статтею 326 ЦК визначено, що від імені та в інтересах держави Україна право власності здійснюють відповідно органи державної влади. Управління майном, що є у державній власності, здійснюється державними органами, а у випадках, передбачених законом, може здійснюватися іншими суб'єктами.

Відповідно до ч. 5 ст. 22 ГК держава реалізує право державної власності у державному секторі економіки через систему організаційно-господарських повноважень відповідних органів управління щодо суб'єктів господарювання, що належать до цього сектора і здійснюють свою діяльність на основі права господарського відання або права оперативного управління.

Статтею 392 ЦК визначено, що власник майна може пред'явити позов про визнання його права власності, якщо це право оспорується або не визнається іншою особою, а також у разі втрати ним документа, який засвідчує його право власності.

Частиною 1 ст. 182 ЦК визначено, що право власності та інші речові права на нерухомі речі, обмеження цих прав, їх виникнення, перехід і припинення підлягають державній реєстрації.

Порядок проведення державної реєстрації прав на нерухомість та підстави відмови в ній встановлюються законом (ч. 4 ст. 182 ЦК).

Статтею 4 Закону № 1952-IV (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин) визначено, що обов'язковій державній реєстрації підлягають речові права на нерухоме майно, що знаходиться на території України, фізичних та юридичних осіб, держави, територіальних громад, іноземців та осіб без громадянства, іноземних юридичних осіб, міжнародних організацій, іноземних держав.

Згідно з п. 6.1 Тимчасового положення про порядок реєстрації прав власності на нерухоме майно, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 7 лютого 2002 р. № 7/5 (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин), оформлення права власності на об'єкти нерухомого майна провадиться з видачею свідоцтва про право власності місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування.

Господарські суди встановили, що відповідач — Управління — діє відповідно до Положення про Головне управління комунальної власності м. Києва виконавчого органу Київської міської ради — КМДА (далі — Положення), затвердженого рішенням Київської міської ради від 10 липня 2003 р. № 584/744.

Згідно з підпунктом 28 п. 7 цього Положення Управління здійснює у встановленому порядку оформлення права власності на об'єкти нерухомого майна (нежилі будинки, споруди, приміщення) з видачею свідоцтв про право власності.

Відповідно до підпункту 4.1 п. 4 Положення № 1820 Управління здійснює оформлення права власності та видає свідоцтва про право власності фізичним та юридичним особам на об'єкти нежитлового фонду (крім нежитлових приміщень у будинках, реконструкція або будівництво яких фінансується Головним управлінням житлового забезпечення КМДА та інших об'єктів нежитлового фонду, право власності на які оформляється Головним управлінням житлового забезпечення КМДА).

Отже, Управління здійснює оформлення та видачу свідоцтв про право власності на нерухоме майно, і в цій справі, не перебуваючи з позивачем у правовідносинах щодо здійснення ним прав володіння, користування та розпорядження майном, стосовно якого заявлені позовні вимоги про визнання права власності, не оспорує та не претендує на таке право.

Таким чином, встановивши, що відповідач не оспорує право державної власності на об'єкт нерухомості, а відмовляє в його оформленні та видачі свідоцтва з підстав ненадання всіх необхідних документів для оформлення такого права, господарський суд першої інстанції, з висновками якого погодилися апеляційний господарський суд та суд касаційної інстанції, обґрунтовано відмовив Міністерству у позові.

За таких обставин відсутні підстави для скасування законної постанови Вищого господарського суду України від 10 березня 2011 р. та

направлення справи на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 111¹⁴—111²⁶ ГПК, Верховний Суд України у задоволенні заяви Залізниці про перегляд

постанови Вищого господарського суду України від 10 березня 2011 р. відмовив.

Постанова є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій п. 2 ч. 1 ст. 111¹⁶ ГПК.